

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2026-356-3>

УДК 332.1:502.131.1

JEL classification: Q58, O13

ВЕРСАЛЬ Наталія

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

<https://orcid.org/0000-0002-8801-6351>

e-mail: natalia_versal@knu.ua

ПРИКАЗЮК Наталія

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

<https://orcid.org/0000-0002-7813-8590>

e-mail: nprykaziuk@knu.ua

ШОЛОЙКО Антоніна

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

<https://orcid.org/0000-0003-1239-4281>

e-mail: sholoiko@ukr.net

ЗЕЛЕНИЙ КУРС УКРАЇНИ: ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ДОСВІДУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Європейська зелена угода (ЄЗУ) стала важливою рамкою для післявоєнного відновлення України, її євроінтеграції та просування до Цілей сталого розвитку. Статтю присвячено узагальненню практики імплементації досвіду Європейського Союзу в межах зеленого курсу України у розрізі восьми стратегічних кластерів ЄЗУ. Методичною основою дослідження стали аналіз нормативно-правових актів, систематизація інструментів ЄЗУ за кластерами та їх відповідність Цілям сталого розвитку, а також використання Індексу Цілей сталого розвитку і Індексу екологічної ефективності. Результати свідчать, що в Україні вже сформовано базове нормативне підґрунтя зеленого переходу, однак фактичний поступ залишається нерівномірним через розриви між регуляторними змінами, секторальними результатами, інституційною та фінансовою спроможністю, а також системою моніторингу.

Ключові слова: Європейська зелена угода; зелений курс України; сталий розвиток; Цілі сталого розвитку; євроінтеграція.

VERSAL Natalia, PRYKAZIUK Natalia, SHOLOIKO Antonina

Taras Shevchenko National University of Kyiv

UKRAINE'S GREEN COURSE: IMPLEMENTATION OF THE EUROPEAN UNION'S EXPERIENCE

The European Green Deal has become an important framework for Ukraine's post-war recovery, European integration, and advancement towards the Sustainable Development Goals (SDGs). This study aims to generalize the European Union's experience in implementing the European Green Deal in Ukraine's green course through the prism of the eight strategic clusters of the European Green Deal, including climate policy, energy, circular economy, construction, transport, agriculture, biodiversity, and zero pollution. The methodological basis of the research combines the analysis of legal and strategic documents, systematization of the European Green Deal instruments by clusters, and the use of two international indices—the Index of Sustainable Development Goals and the Environmental Performance Index—to assess Ukraine's progress in areas related to the Green Deal and relevant SDGs. The findings show that Ukraine has already formed a basic regulatory framework for the green transition and has made progress in aligning its policies with European approaches. At the same time, the results remain uneven across sectors. The study identifies several key gaps: between regulatory approximation and practical implementation; between sectoral green transition goals and actual structural change; between the scale of Green Deal objectives and Ukraine's institutional and financial capacity; and between strategic commitments and the monitoring of measurable outcomes. The analysis demonstrates that implementing the EU experience in Ukraine should be viewed not only as an element of European integration but also as a mechanism for building a recovery model compatible with the SDGs. It is concluded that transforming Ukraine's green course into an effective instrument of sustainable development requires stronger institutional coordination, more consistent financing, better monitoring systems, and deeper integration of environmental priorities into reconstruction policy.

Keywords: European Green Deal; Ukraine's green course; sustainable development; Sustainable Development Goals; European integration.

Подяка. Ця публікація підготовлена в рамках реалізації проекту Програми Європейського Союзу Erasmus+, модуля Жан Моне «ЄС для розвитку цифрової, екологічної та фінансової обізнаності громадян» (Jean Monnet Module 101174694 –EU4DEFA –ERASMUS-JMO-2024-HEI-TCH-RSCH). Фінансується Європейським Союзом. Висловлені погляди та думки належать виключно авторам і не обов'язково відображають позицію Європейського Союзу або Європейського виконавчого агентства з питань освіти та культури (EACEA). Ані Європейський Союз, ані EACEA не можуть нести відповідальності за них.

Acknowledgement: This publication has been prepared within the framework of the European Union's Erasmus+ Programme, Jean Monnet Module "EU for People's Digital, Eco, and Financial Awareness" (Jean Monnet Module 101174694 –EU4DEFA –ERASMUS-JMO-2024-HEI-TCH-RSCH). Funded by the European Union. The views and opinions expressed are those of the authors only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Стаття надійшла до редакції / Received 11.06.2026
Прийнята до друку / Accepted 22.07.2026
Опубліковано / Published 27.08.2026

This is an Open Access article distributed under the terms of the [Creative Commons CC-BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

© ВЕРСАЛЬ Наталія, ПРИКАЗЮК Наталія, ШОЛОЙКО Антоніна

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Повномасштабна війна суттєво посилила значення зеленого курсу для України, оскільки йдеться вже не лише про екологічну модернізацію, а й про модель післявоєнного відновлення та євроінтеграції. За даними Fourth Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA4), станом на 31 грудня 2024 р. загальні потреби у відновленні та відбудові України на наступне десятиліття оцінено у 524 млрд дол. США, що приблизно у 2,8 раза перевищує номінальний ВВП України за 2024 р. Найбільші довгострокові потреби припадають саме на сектори, безпосередньо пов'язані з Європейською зеленою угодою: житло — 83,7 млрд дол. США, транспорт — 77,5 млрд дол. США, енергетика — 67,8 млрд дол. США, водопостачання і санітарія — 11,3 млрд дол. США, довкілля та лісове господарство — 2,8 млрд дол. США [1; с. 19]. Водночас практична значущість імплементації досвіду ЄС посилюється тим, що Європейський Союз запровадив для України інструмент Ukraine Facility обсягом до 50 млрд євро на 2024–2027 рр. для підтримки відновлення, реконструкції, модернізації та реформ на шляху до членства в ЄС [2]. За оцінкою Європейської Комісії, у сфері довкілля та зміни клімату Україна вже має певний рівень підготовки та продемонструвала належний поступ, однак подальша імплементація потребує посилення адміністративної спроможності, фінансування, міжсекторальної інтеграції та врахування екологічних вимог у проектах відбудови [3]. Отже, проблема імплементації досвіду ЄС у межах зеленого курсу України має не лише наукове, а й безпосереднє практичне значення, оскільки стосується вибору моделі відновлення економіки, сумісної з Цілями сталого розвитку та вимогами майбутнього членства України в ЄС.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Європейська зелена угода (ЄЗУ) посідає важливе місце в сучасному науковому дискурсі. Так, М. Адамович визначив співвідношення понять зеленої економіки, зеленого зростання та зеленої трансформації у їх взаємозв'язку з Цілями сталого розвитку (ЦСР) і зв'язком ЄЗУ з реалізацією ЦСР [4]; Д. Алмейда і колеги охарактеризували походження, дизайн та основні елементи ЄЗУ [5]; Д. Шпілько та Й. Ейдіс класифікували наукові дослідження щодо ЄЗУ на вісім тематичних кластерів, пов'язаних з вісьмома напрямками стратегії ЄЗУ (енергетика, циркулярна економіка, промисловість, будівництво, мобільність, харчування, біорізноманіття та забруднення) [6]; Дж. Хереу-Моралес та колеги наголосили, що економічне зростання є основним фокусом у плануванні ЄС, і що ЄЗУ потребує перегляду різних екологічних аспектів, щоб вважатися генеральним планом переходу до сталого ЄС [7]; Т. Сантаріус та колеги дійшли висновку, що зв'язок між цифровізацією та екологічною стійкістю є неоднозначним, а відтак необхідним є врахування ризиків цифрових технологій для сталого розвитку, зокрема шляхом розробки Цифрової зеленої угоди, яка включатиме сильну міжгалузеву політику зеленої цифровізації на всіх рівнях управління [8].

В умовах євроінтеграційних процесів у наукових дослідженнях усе більша увага звертається на імплементацію принципів ЄЗУ в Україні. Так, А. Глушенко розглядає принципи ЄЗУ як основу для відновлення України [9]. О. Джур та О. Балачіна аналізують впровадження стандартів ЄЗУ на підприємства окремих галузей України [10]. В. Данкевич та колеги обґрунтували доцільність оновлення законодавства України відповідно до положень ЄЗУ [11]. І. Колодійчук та М. Куртяк здійснили аналіз передумов переходу до зеленої економіки в Україні [12]. О. Івасечко та Б. Мельник охарактеризували особливості імплементації ЄЗУ в Україні та ЄС [13].

ВИДІЛЕННЯ НЕВИРШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ СТАТТЯ

Незважаючи на значну кількість досліджень щодо впровадження зеленого курсу в Україні на основі досвіду ЄС, недостатньо систематизованим залишається аналіз такої імплементації не лише за стратегічними кластерами Європейської зеленої угоди, а й з позицій її внеску в досягнення Цілей сталого розвитку. Саме такий підхід дає змогу розглядати зелений курс не лише як напрям гармонізації з політикою ЄС, а й як інструмент формування довгострокової моделі сталого розвитку України.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є узагальнення практики реалізації зеленого курсу України на основі імплементації досвіду ЄС у розрізі стратегічних кластерів ЄЗУ та виявлення, яким чином ця імплементація формує підґрунтя для досягнення ЦСР в Україні.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Європейська зелена угода як механізм досягнення Цілей сталого розвитку.

Наприкінці 2019 р. було ухвалено Європейську зелену угоду, яка охоплює вісім стратегічних кластерів: клімат, енергетику, циркулярну економіку, будівництво, транспорт, сільське господарство, біорізноманіття та нульове забруднення. В межах кожного кластера здійснюється комплекс заходів задля досягнення мети ЄС стати кліматично нейтральним до 2050 р. Для досягнення такої мети у Кліматичному законі ЄС та інших документах встановлено проміжні цілі до 2030 р. [14; 15]. В умовах євроінтеграційних процесів Україна поступово приводить своє законодавство щодо реалізації зеленого курсу у відповідність до стандартів ЄС (табл. 1).

У контексті даного дослідження ЄЗУ розглядається не лише як стратегія екологічної та кліматичної трансформації ЄС, а й як практичний механізм реалізації ЦСР. Для встановлення зв'язку між ЦСР та стратегічними кластерами ЄЗУ було використано доробок П. Коундоре та колег [16], у якому показано відповідність між ЦСР і напрямками політики ЄЗУ. Спираючись на цей підхід, у статті акцент зроблено лише на найбільш явних зв'язках, тоді як інші можливі взаємозв'язки залишаються поза межами детального розгляду. Зокрема, кліматичний кластер безпосередньо сприяє досягненню ЦСР 12 «Відповідальне споживання», ЦСР 13 «Боротьба зі зміною клімату», ЦСР 16 «Мир та справедливість»; енергетичний — з ЦСР 7 «Доступна та чиста енергія», ЦСР 8 «Гідна праця та економічне зростання», ЦСР 9 «Інновації та інфраструктура»; циркулярна економіка — з ЦСР 12, ресурсозберігаюче будівництво і сталий транспорт — з ЦСР 11 «Сталий розвиток міст і громад», аграрний кластер — з ЦСР 2 «Подолання голоду», ЦСР 3 «Міцне здоров'я», ЦСР 6 «Чиста вода та належні санітарні умови» та ЦСР 15 «Збереження екосистем суші», збереження біорізноманіття — з ЦСР 6, ЦСР 14 «Збереження морських ресурсів», ЦСР 15, а політика нульового забруднення — з ЦСР 3, 6, 14 і 15. Саме тому аналіз імплементації зеленого курсу України за кластерами ЄЗУ доцільно водночас розглядати як аналіз передумов досягнення відповідних ЦСР.

Таблиця 1

Імплементація зеленого курсу в Україні на основі досвіду ЄС: ключові документи і зв'язок з ЦСР

Кластер ЄЗУ і ціль на 2030 р.	Досвід ЄС	Імплементація в Україні	Зв'язок з ЦСР
Клімат (зменшення нетто-викидів CO ₂ не менше ніж на 55% (57%-уточнена ціль))	Європейський закон про клімат (2021), Європейський кліматичний пакт (2020), Кліматичний цільовий план до 2030 року (2020), Воднева стратегія для кліматично нейтральної Європи (2020), Нова стратегія ЄС щодо адаптації до зміни клімату (2021), оновлена Система торгівлі викидами (ETS) (2023), Механізм коригування вуглецевих кордонів та Кліматичний соціальний фонд, СВМ (Carbon Border Adjustment Mechanism) або Механізм вуглецевого коригування імпорту (перехідний період з жовтня 2023 по грудень 2025 рр.)	Податковий кодекс України (2010) (вуглецевий податок як частина екологічного податку), Приєднання до Паризької угоди (2016), Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року (2019), Закон «Про засади моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів» (2019), Перший національно визначений внесок (НВВ1) (2015), НВВ2-2021, НВВ2-2025, Постанова КМУ «Про утворення робочої групи для узгодження підходу щодо застосування до України механізму коригування вуглецю на кордоні для проведення консультацій з Європейською Комісією» (2021), Стратегія формування та реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2035 року і затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2024-2026 роках (2024), Закон України «Про основні засади державної кліматичної політики» (2024), План заходів щодо створення національної системи торгівлі квотами на викиди парникових газів (2025)	ЦСР 12, 13, 16
Енергетика (досягти 45% відновлюваних джерел енергії в енергетичному балансі ЄС)	Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2017/1369 про встановлення рамок для енергетичного маркування та скасування Директиви 2010/30/ЄС, Директива Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2018/2002 про внесення змін до Директиви 2012/27/ЄС про енергоефективність, Директива про відновлювані джерела енергії оновлена (ЄС) 2018/2001 (RED II), RED III (2023), План REPowerEU (2022), «Пакет готовності до 55» (2023)	Закон «Про Фонд енергоефективності» (2017), Національний план дій з енергоефективності на період до 2030 року (2021), Енергетична стратегія України на період до 2030 р. (2013), Енергетична стратегія України на період до 2050 р. (2023), Національний план з енергетики та клімату на період до 2030 року (2024), Національний план дій з відновлюваної енергетики на період до 2030 року та плану заходів з його виконання (2024)	ЦСР 7, 8, 9
Циркулярна економіка (підвищити коефіцієнт використання циркулярних матеріалів протягом 2020-2030)	План дій щодо циркулярної економіки (2020), Регламент ЄС 2020/741 про мінімальні вимоги до повторного використання води, Промислова стратегія ЄС (2021), Чиста промислова угода (CID) (2025)	Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року (2017), Національний план управління відходами до 2030 року (2019), Закон «Про обмеження обігу пластикових пакетів на території України» (2021), Закон «Про управління відходами» (2022), Проект Закону «Про упаковку та відходи упаковки» (2023), Проект Стратегії розвитку циркулярної економіки України до 2035 року (2026)	ЦСР 12

Ресурсозберігаюче будівництво (реконструкція і покращення до 35 млн енергоефективних будівель)	Директива 2024/1275/ЄС про енергетичну ефективність будівель (перероблена), Стратегія хвилі реновації (2020), Новий європейський Баугауз (2021)	Закон «Про надання будівельної продукції на ринку» (2020), Концепція реалізації державної політики у сфері забезпечення енергетичної ефективності будівель у частині збільшення кількості будівель з близьким до нульового рівнем споживання енергії та Національний план збільшення кількості будівель з близьким до нульового рівнем споживання енергії (2020), Закон «Про внесення змін до деяких законів України щодо створення умов для запровадження комплексної термомодернізації будівель» (2022)	ЦСР 11
Транспорт (середні викиди нових автомобілів повинні бути скоротитися на 55% а нових)	Директива 2019/1161/ЄС про внесення змін до Директиви 2009/33/ЄС про сприяння екологічно чистим та енергоефективним транспортним засобам, Директива 1999/94/ЄС про доступність інформації для споживачів щодо економії пального та викиди CO ₂ під час продажу нових легкових автомобілів	Закон «Про транспорт» (1994), Закон «Про залізничний транспорт» (1996), Закон «Про автомобільний транспорт» (2001), Порядок здійснення оптової та роздрібною торгівлі транспортними засобами та їх складовими частинами, що мають ідентифікаційні номери (2009, 2025), Протокол про сталий транспорт до Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат (ратифікація 2016)	ЦСР 11
Сільське господарство (25% с-г. земель під органічним виробництвом)	Спільна аграрна політика (САП), Регламент Комісії ЄС 2018/848 про органічне виробництво та маркування органічної продукції та поступової адаптації до нового законодавства, Стратегія «Від ферми до виделки» (2020), План дій щодо органічного виробництва (2021) -	Закон «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції» (2018), Закон «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин» (2017), Закон «Про безпечність та гігієну кормів» (2017), Закон «Про інформацію для споживачів щодо харчових продуктів» (2018)	ЦСР 2, 3, 6 та 15
Біорізноманіття (30% суші та 30% морських територій повинні набати природоохоронний статус)	Стратегія ЄС щодо біорізноманіття до 2030 року (2020), Нова лісова стратегія ЄС (2021)	Закон «Про природно-заповідний фонд України» (1992), Лісовий кодекс України (1994), Конвенція про біологічне різноманіття (ратифікація в 1994 р.), Закон «Про рослинний світ» (1999), Закон «Про тваринний світ» (2001), Картахенський протокол про біобезпеку (приєднання в 2003 р.), Закон «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» (2019), Державна стратегія управління лісами України до 2035 року (2021), приєднання України до Декларації про збереження та відновлення лісів (2021), Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо збереження лісів» (2022), проект Стратегії збереження біологічного різноманіття України до 2035 року (2025)	ЦСР 6, 14, 15
Нульове забруднення (скорочення використання пестицидів у с.г. на 50%, добрив на 20% і продажів антибіотиків на 50%)	План дій щодо нульового забруднення (2021) щодо повітря, води та ґрунтів, Директива 86/278/ЄЕС щодо захисту навколишнього середовища, зокрема ґрунту, у разі використання осаду стічних вод у сільському господарстві, Директива 2010/75/ЄС про промислові та тваринницькі викиди (комплексне запобігання та контроль забруднення) (Перероблена версія)	Закон «Про охорону навколишнього природного середовища» (1991), Закон «Про охорону атмосферного повітря» (1992), Закон «Про оцінку впливу на довкілля» (2017), Національний план дій з охорони навколишнього природного середовища на період до 2025 р. (2021), Стратегія екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на період до 2030 р. (2021), Закон «Про забезпечення хімічної безпеки та управління хімічною продукцією» (2022), Водний кодекс України (1995), Земельний кодекс України (2001), Кодекс України «Про надра» (1994), Закон «Про пестициди і агрохімікати» (1995), Закон «Про систему громадського здоров'я» (2023)	ЦСР 3, 6, 14 і 15

Джерело: складено авторами на основі [17-21].

За матеріалами табл. 1 можна узагальнити, що в межах окремих стратегічних кластерів ЄЗУ в Україні було закладено важливе підґрунтя для сталого розвитку в середині 90-х рр. XX ст. Після приєднання України до Паризької угоди та ЦСР, а також висловлення наміру про приєднання до ЄЗУ в умовах євроінтеграції, відбулося ухвалення низки важливих документів задля створення правового поля щодо переходу України до функціонування на засадах сталості. Разом із тим, враховуючи складну поточну ситуацію в Україні, слід констатувати формування певного розриву між законодавчою базою та практичним впровадженням, на що навіть вказує дещо відкладене досягнення кліматичної нейтральності Україною на 10 років пізніше ніж в ЄС, тобто в 2060 р. (потрібно зважати на поточні реалії повномасштабного неспровокованого вторгнення Російської Федерації в Україну). Реалізація задекларованих цілей повинна супроводжуватися широким інформуванням та підвищенням обізнаності населення і суб'єктів бізнесу щодо зеленого курсу для його практичної реалізації на всіх рівнях. До того ж існує гостра потреба у вливанні значних ресурсів для фінансування імплементації ЄЗУ за стратегічними кластерами. Наразі в межах Східного партнерства в усіх сферах наявна підтримка з боку ЄС за такими програмами: EU4Environment (ЄС для навколишнього середовища), EU4Climate (ЄС для клімату), EU4Digital (ЄС для диджиталізації), EU4PAR (ЄС для реформи державного управління), Association4U (допомога у виконанні Угоди про асоціацію з ЄС), програма підтримки енергоефективності для України (EE4U) через Фонд енергоефективності в Україні. Європейський інвестиційний банк інвестував понад 1 млрд євро у покращення української інфраструктури, включаючи її «зелений» сегмент. У рамках діяльності Європейського банку з реконструкції та розвитку в окремих українських містах реалізується програма «Зелені міста». NEFCO та KfW інвестують у покращення інфраструктури водопостачання та очищення стічних вод у різних українських містах [22]. «Зелений» перехід,

цифрова трансформація та європейська інтеграція також фінансуються з боку ЄС у межах Ukraine Facility [23].

Оцінка поступу України у досягненні ЦСР у контексті імплементації Європейської зеленої угоди.

Для аналітичного оцінювання поступу України використано два міжнародні індекси: Індекс ЦСР (SDG Index), який дає уявлення про рівень досягнення країнами ЦСР в розрізі низки індикаторів, та Індекс екологічної ефективності (Environmental Performance Index, EPI), що дає змогу деталізувати екологічний вимір цього поступу через систему показників, пов'язаних зі станом довкілля, життєздатністю екосистем і кліматичними змінами. Поєднання Індeksu ЦСР і Індeksu екологічної ефективності є доцільним у контексті дослідження ЄЗУ, оскільки перший індекс відображає ширшу рамку досягнення ЦСР, а другий — дає змогу конкретизувати, наскільки результати України у сферах, дотичних до ЄЗУ, знаходять відображення в міжнародних екологічних оцінках.

Україна має загальний рівень індексу ЦСР 75,7 (зі 100 можливих) і посідає 42 місце серед 167 країн [24, с. 426]. Це означає, що Україна зберігає відносно стійку позицію в глобальному вимірі сталого розвитку, однак поки що не належить до групи країн із найвищим рівнем досягнення ЦСР. Отже, імплементація європейських підходів у сфері зеленого переходу вже відбувається на тлі певної системної бази, але потребує значно глибшого практичного наповнення. Аналіз ЦСР, пов'язаних із ЄЗУ, дає змогу виокремити кілька важливих аспектів, які характеризують результати України станом до 2025 року.

Поступ України за ЦСР, найбільш релевантними до стратегічних кластерів ЄЗУ, є неоднорідним. У межах енергетичного кластера (ЦСР 7) сильними сторонами залишаються майже повний доступ населення до електроенергії (100,0%, однак, наразі ця цифра підлягає коригуванню через руйнування енергетичної системи України внаслідок масованих ракетних обстрілів Російською Федерацією) та високий рівень доступу до чистих видів палива і технологій для приготування їжі (94,9%). Щодо частки відновлюваної енергії в кінцевому енергоспоживанні, то станом на 2021 рік вона була все ще низькою (8,9%), що свідчить про незавершеність енергетичного переходу. ЦСР 8 і ЦСР 9 також демонструють змішану динаміку: з одного боку, в Україні достатньо високі показники користування Інтернетом (82,4%) і мобільним широкосмуговим зв'язком (81,6 на 100 осіб); з іншого боку, інноваційна складова залишається слабкою, про що свідчать низькі витрати на дослідження і розробки (0,3% ВВП) [24, с. 427].

У межах ресурсозберігаючого будівництва і сталого транспорту, що пов'язані з ЦСР 11, ситуація також є неоднозначною: позитивними є відносно висока доступність громадського транспорту (83,9%), тоді як проблемами залишаються забруднення повітря $PM_{2.5}$ (12,5 мкг/м³) і недостатній доступ міського населення до централізованого водопостачання (76,4%). Для циркулярної економіки та кліматичного кластера, які корелюють насамперед із ЦСР 12 і ЦСР 13, характерне поєднання окремих позитивних зрушень із суттєвими структурними викликами: за відсутності викидів, пов'язаних з експортом викопного палива, в Україні все ще зберігаються значні виробничо зумовлені забруднення повітря, азотні викиди та викиди CO₂ від спалювання палива і виробництва цементу (3,8 т CO₂ на особу). Це означає, що нормативний рух до декарбонізації вже розпочався, однак фактичне скорочення екологічного навантаження ще не стало достатньо вираженим [24, с. 427].

Аграрний кластер, пов'язаний із ЦСР 2, ЦСР 3, ЦСР 6 і ЦСР 15, також характеризується суперечливою динамікою. Рівень недоїдання є відносно низьким (5,8%), однак поширеність ожиріння серед дорослого населення становить 23,6%, що вказує не лише на проблеми доступності харчування, а й на виклики його якості та структури. У сфері здоров'я спостерігаються позитивні зміни за низкою базових медичних показників, але смертність, пов'язана із серцево-судинними, онкологічними, діабетичними та хронічними респіраторними захворюваннями, і далі є вагомим. Щодо ЦСР 6, то позитивними є високий рівень охоплення базовими послугами водопостачання (93,6%) і санітарії (97,7%), проте очищення антропогенних стічних вод залишається недостатнім (34,2%) [24, с. 427].

У сферах збереження біорізноманіття та політики нульового забруднення, які пов'язані з ЦСР 3, 6, 14 і 15, також простежується нерівномірність результатів. Низка показників, пов'язаних зі станом рибних ресурсів і морського середовища, свідчить про збереження істотних екологічних ризиків. Щодо ЦСР 16, то залишаються проблеми у сфері сприйняття корупції, доступу до правосуддя, своєчасності адміністративних процедур і захисту прав власності [24, с. 427].

Дані Індeksu екологічної ефективності (Environmental Performance Index, EPI) за 2024 р. також свідчать, що поступ України у сферах, пов'язаних із ЄЗУ та відповідними ЦСР, є нерівномірним. За загальним показником EPI Україна посідає 41 місце (менше значення рангу означає кращу позицію країни) серед 180 країн із балом 54,6. Індекс охоплює три складові: життєздатність екосистеми, за якою Україна посідає 51 місце із 58,9 бала; екологічне здоров'я, де вона перебуває на 77 місці з 47,9 бала; а також зміну клімату, за якою країна займає 25 місце, набравши 53,9 бала (рис. 1) [25].

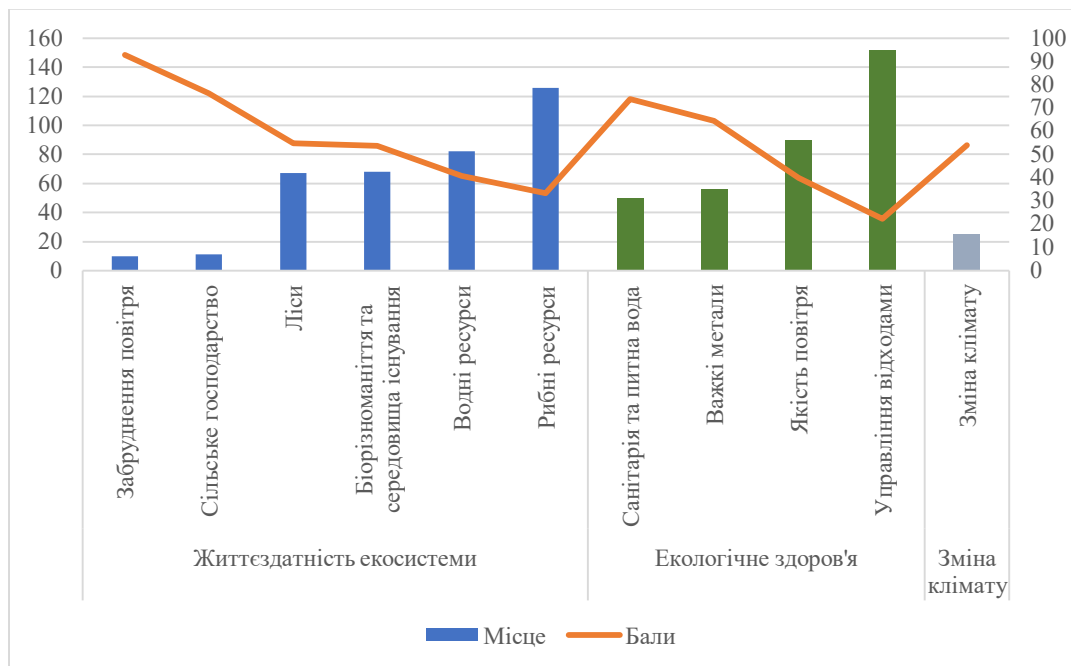

Рис. 1. Значення Індексу екологічної ефективності України до 2024 р. [25]

У межах блоку життєздатності екосистем показники, які стосуються забруднення повітря і сільського господарства є цілком відповідними, зокрема, Україна займає 10 місце за забрудненням повітря з 92,9 балами. Водночас слабшими залишаються показники водних ресурсів (82 місце; 40,8 бала) і рибних ресурсів (126 місце, 33,4 бала). Кожна з цих груп в свою чергу розбивається на підгрупи, і особливо загрозлива ситуація є зі стічними водами і природоохоронними територіями, зокрема, їх репрезентативністю і ефективністю. У межах блоку екологічного здоров'я загрозливими є показники управління відходами (152 місце; 22,2 бала) [25].

З урахуванням наведених індексів і показників можна стверджувати, що імплементація ЄЗУ в Україні вже створила базову нормативну архітектуру зеленого переходу, проте її фактичний внесок у досягнення ЦСР є нерівномірним. Найбільш виразний розрив спостерігається з одного боку, між нормативною активністю у сфері енергетики, клімату та екологічного врядування, а з іншого боку, між реальними структурними змінами у сфері відновлюваної енергетики, енергоефективності та збереження природних екосистем.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Проведене дослідження дає підстави стверджувати, що імплементація досвіду Європейського Союзу в межах Європейської зеленої угоди вже сформувала в Україні базову нормативну архітектуру зеленого переходу та створила передумови для досягнення низки Цілей сталого розвитку. Водночас результати аналізу доцільно узагальнювати через систему ключових розривів.

По-перше, виявлено розрив між нормативною імплементацією та практичною реалізацією. В Україні вже сформовано значний масив законів, стратегій і планів у межах стратегічних кластерів ЄЗУ, однак наявність правового поля ще не означає автоматичного досягнення відповідних ЦСР. Саме цим пояснюється нерівномірність фактичного поступу.

По-друге, простежується розрив між секторальними цілями зеленого переходу та реальними структурними змінами в економіці. Попри майже повний доступ населення до електроенергії та достатньо високі показники цифрової доступності, частка відновлюваної енергії в кінцевому енергоспоживанні залишається низькою, інноваційна складова є слабкою, а прогрес у сфері циркулярної економіки, управління відходами, водних ресурсів і збереження екосистем є недостатнім, що підтверджується як показниками Індексу ЦСР, так і даними Індексу екологічної ефективності.

По-третє, існує розрив між масштабом завдань ЄЗУ та внутрішньою інституційно-фінансовою спроможністю України. Реалізація зеленого курсу потребує значних ресурсів, стабільного фінансування, адміністративної координації та широкого залучення бізнесу і населення. Хоча Україна вже отримує відчутну підтримку з боку ЄС через низку програм та інструментів, внутрішня архітектура зеленого фінансування поки що залишається неповною.

По-четверте, наявний розрив між стратегічним позиціонуванням ЄЗУ як механізму досягнення ЦСР і системою моніторингу фактичних результатів. У статті показано, що стратегічні кластери ЄЗУ мають виразний зв'язок із ЦСР 7, 11, 12, 13, 15, а також з окремими аспектами ЦСР 2, 3, 6, 8, 9 і 16, однак фактичний прогрес за цими цілями є неоднорідним. Це означає, що подальший аналіз зеленого курсу України має бути

пов'язаний не лише з оцінкою ухвалених документів, а й із систематичним вимірюванням результатів через релевантні індикатори.

Таким чином, зелений курс України вже вийшов за межі суто декларативного євроінтеграційного орієнтира, однак його трансформація у реальний механізм досягнення ЦСР потребує подолання окреслених розривів. Перспективи подальших досліджень доцільно пов'язати з розробленням системи індикаторів, яка дала б змогу оцінювати не лише факт імплементації ЄЗУ, а й глибину її реального впливу на сталий розвиток України.

Література

1. Ukraine Fourth Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA4). February 2022 – December 2024. 2025. URL: <https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/099022025114040022>
2. European Commission. The Ukraine Facility. 2025. URL: https://commission.europa.eu/topics/eu-solidarity-ukraine/eu-assistance-ukraine/ukraine-facility_en
3. European Commission. Ukraine Report 2025. 2025. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/ukraine-report-2025_en4. Adamowicz M. Green Deal, Green Growth and Green Economy as a Means of Support for Attaining the Sustainable Development Goals. *Sustainability*. 2022. Vol. 14. Pp. 5901. <https://doi.org/10.3390/su14105901>
5. Almeida D. V., Kolinjivadi V., Ferrando T., Roy B., Herrera H., Gonçalves M.V., Hecken G.V. The “Greening” of Empire: the European Green Deal as the EU first agenda. *Political Geography*. 2023. Vol. 105. <https://doi.org/10.1016/j.polgeo.2023.102925>
6. Ejdyś J., Szpilko D. European Green Deal – research directions: a systematic literature review. *Economics and Environment*. 2022. Vol. 81(2). Pp. 8-38. <https://doi.org/10.34659/eis.2022.81.2.455>
7. Hereu-Morales J., Segarra A., Valderrama C. The European (Green?) Deal: a systematic analysis of environmental sustainability. *Sustainable Development*. 2024. Vol. 32(1). Pp. 647–661. <https://doi.org/10.1002/sd.2671>
8. Santarius T., Dencik L., Diez T., Ferreboeuf H., Jankowski P., Hankey S., Hilbeck A., Hilty L.M., Höjer M., Kleine D., Lange S., Pohl J., Reisch L., Ryghaug M., Schwanen T., Staab P. Digitalization and Sustainability: A Call for a Digital Green Deal. *Environmental Science & Policy*. 2023. Vol. 147, Pp. 11-14. <https://doi.org/10.1016/j.envsci.2023.04.020>
9. Глушенко А. М. Інтеграція принципів «Зеленої угоди» ЄС у план відновлення та економічну політику України. *Трансформаційна економіка*. 2025. № 3 (12), 7-13. <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2025-12-1>
10. Джур О., Балачіна Є. Особливості застосування стандартів зеленої угоди на українських підприємствах. *Економіка та суспільство*. 2024. № 69. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-69-25>
11. Данкевич В. Є., Данкевич Є. М., Бондарчук Н. В., Стрільчук В. А. Європейська Зелена угода: дорожня карта збалансованого природокористування в умовах децентралізації. *Проблеми економіки*. 2021. №1. С. 185–191. <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2021-1-185-191>
12. Колодійчук І. А., Куртяк М. Б. Соціально-економічні передумови переходу до зеленої економіки в регіонах України. *Регіональна економіка*. 2024. №2(112). С. 67-75. <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2024-2-6>
13. Івасечко О.Я., Мельник Б.П. Стратегія кліматичної політики “Green Deal”: особливості імплементації у ЄС та в Україні. *Регіональні студії*. 2021. №26. С. 43-48. <https://doi.org/10.32782/2663-6170/2021.26.9>
14. European Commission. The European Green Deal. COM/2019/640 final. Brussels.
15. EUR-Lex. Access to EU law. URL: <https://eur-lex.europa.eu/>
16. Koundouri P., Devves S., Platanotis A. Alignment of the European Green Deal, the Sustainable Development Goals and the European Semester Process: Method and Application. *Theoretical Economics Letters*. 2021. Vol. 11. Pp. 743–770. <https://doi.org/10.4236/tel.2021.114049>
17. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>
18. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України. Оновлений національно визначений внесок України. 2025. URL: <https://mepr.gov.ua/diyalnist/napryamky/zmina-klimatu/pom-yakshennya-zminy-klimatu/natsionalno-vyznachenyj-vnesok-ukrayiny/onovlenyj-natsionalno-vyznachenyj-vnesok-ukrayiny/>
19. Council of the EU. 'Fit for 55': Council adopts key pieces of legislation delivering on 2030 climate targets. 2023. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2023/04/25/fit-for-55-council-adopts-key-pieces-of-legislation-delivering-on-2030-climate-targets/>
20. КМУ. Про затвердження Національного плану управління відходами до 2030 року:
21. Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України. Проєкт Стратегії розвитку циркулярної економіки України до 2035 року. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail/60453e42-c0a6-40de-0e37-70fde8c4a85e?lang=uk-UA&title=StrategiaRozvitkuTsirkuliarnoiEkonomikiUkrainiDo2035-Roku>

22. EU4Ukraine. Green Deal. URL: <https://eu4ukraine.eu/en/greendeal-en/>
23. Ukraine Facility. Програма фінансової підтримки України від Європейського Союзу. 2024. URL: <https://www.ukrainefacility.me.gov.ua/>
24. Sachs J.D., Lafortune G., Fuller G., Iablonski G. Financing Sustainable Development to 2030 and Mid-Century. Sustainable Development Report 2025. Paris: SDSN, Dublin: Dublin University Press, 2025. URL: <https://doi.org/10.25546/111909>
25. 2024 Environmental Performance Index – Ukraine. Yale Center for Environmental Law & Policy; Center for International Earth Science Information Network, Columbia University. 2024. URL: <https://epi.yale.edu/country/2024/UKR>

References

1. Ukraine Fourth Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA4) (2025) February 2022 – December 2024. available at: <https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/099022025114040022>
2. European Commission (2025). The Ukraine Facility. available at: https://commission.europa.eu/topics/eu-solidarity-ukraine/eu-assistance-ukraine/ukraine-facility_en
3. European Commission (2025). Ukraine Report 2025. available at: https://enlargement.ec.europa.eu/ukraine-report-2025_en
4. Adamowicz M. (2022) Green Deal, Green Growth and Green Economy as a Means of Support for Attaining the Sustainable Development Goals. Sustainability, Vol. 14, pp. 5901. <https://doi.org/10.3390/su14105901>
5. Almeida D. V., Kolinjivadi V., Ferrando T., Roy B., Herrera H., Gonçalves M.V., Hecken G.V. (2023) The “Greening” of Empire: the European Green Deal as the EU first agenda. *Political Geography*, Vol. 105. <https://doi.org/10.1016/j.polgeo.2023.102925>
6. Ejdyš J., Szpilko D. (2022) European Green Deal – research directions. a systematic literature review. *Economics and Environment*, 81(2), pp. 8-38. <https://doi.org/10.34659/eis.2022.81.2.455>
7. Hereu-Morales J., Segarra A., Valderrama C. (2024) The European (Green?) Deal: a systematic analysis of environmental sustainability. *Sustainable Development*, 32(1), pp. 647–661. <https://doi.org/10.1002/sd.2671>
8. Santarius T., Dencik L., Diez T., Ferreboeuf H., Jankowski P., Hankey S., Hilbeck A., Hilty L.M., Höjer M., Kleine D., Lange S., Pohl J., Reisch L., Ryghaug M., Schwanen T., Staab P. (2023) Digitalization and Sustainability: A Call for a Digital Green Deal. *Environmental Science & Policy*, Vol. 147, pp. 11-14. <https://doi.org/10.1016/j.envsci.2023.04.020>
9. Hlushchenko A. M. (2025) Intehratsiia pryntsyviv «Zelenoi uhody» YeS u plan vidnovlennia ta ekonomichnu polityku Ukrainy [Integration Of The EU Green Deal Principles Into Ukraine's Recovery Plan And Economic Policy]. *Transformational economics*, 3 (12), 7-13. <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2025-12-1> [in Ukrainian].
10. Dzhur O., Balachina Ye. (2024). Osoblyvosti zastosuvanniu standartiv zelenoi uhody na ukraïnskykh pidpriemstvakh [Features Of The Application Of Green Deal Standards At Ukrainian Enterprises]. *Economy and society*, 69. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-69-25> [in Ukrainian].
11. Dankevych V. Ye., Dankevych Ye. M., Bondarchuk N. V., Strilchuk V. A. (2021) Yevropeiska Zelena uhoda: dorozhnia karta zbalansovanoho pryrodokorystuvannia v umovakh detsentralizatsii [The European Green Deal: A Roadmap for Sustainable Nature Management in a Decentralized Environment]. *The problems of economy journal*, vol. 1. pp. 185–191. <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2021-1-185-191>
12. Kolodychuk I. A., Kurtyak M. B. (2024) Sotsial'no-ekonomichni peredumovy perekhodu do zelenoyi ekonomiky v rehionakh Ukrainy [Socio-economic requirements of transition to the green economy in the regions of Ukraine]. *Regional Economy*, vol. 112 (2), 67-75. <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2024-2-6> [in Ukrainian].
13. Ivasechko O.Ya., Melnyk B.P. (2021) Stratehiia klimatichnoi polityky “Green Deal”: osoblyvosti implementatsii u YeS ta v Ukraini. *Rehionalni studii*, vol. 26. pp. 43-48. <https://doi.org/10.32782/2663-6170/2021.26.9>
14. European Commission. (2019). The European Green Deal, COM (2019) 640 final. Brussels.
15. EUR-Lex. Access to EU law, available at: <https://eur-lex.europa.eu/>
16. Koundouri P., Devves S., Plataniotis A. (2021) Alignment of the European Green Deal, the Sustainable Development Goals and the European Semester Process: Method and Application. *Theoretical Economics Letters*, Vol. 11, pp. 743–770. <https://doi.org/10.4236/tel.2021.114049>
17. The Verkhovna Rada of Ukraine. Legislation of Ukraine, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/>
18. Ministry of Environmental Protection and Natural Resources of Ukraine (2025), Updated Nationally Determined Contribution of Ukraine, available at: <https://mepr.gov.ua/diyalnist/napryamky/zmina-klimatu/pom-vakshennya-zminy-klimatu/natsionalno-vyznachenyi-vnesok-ukrayiny/onovlenyi-natsionalno-vyznachenyi-vnesok-ukrayiny/>
19. Council of the EU (2023), 'Fit for 55': Council adopts key pieces of legislation delivering on 2030 climate targets, available at: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2023/04/25/fit-for-55-council-adopts-key-pieces-of-legislation-delivering-on-2030-climate-targets/>
20. The Cabinet of Ministers of Ukraine (2019), Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine «On the approval of the National Waste Management Plan until 2030», available at: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-nacionalnogo-planu-upravlinnya-vidhodami-do-2030-roku>
21. Ministry of Economy, Environment and Agriculture of Ukraine (2026), Draft Strategy for the Development of the Circular Economy of Ukraine until 2035, available at: <https://me.gov.ua/Documents/Detail/60453e42-c0a6-40de-ac37-70fde8c4a85e?lang=uk-UA&title=StrategiiaRozvitkuTsirkuliarnoiEkonomikiUkrainiDo2035-Roku>
22. EU4Ukraine (n. d.), Green Deal, available at: <https://eu4ukraine.eu/en/greendeal-en/>
23. Ukraine Facility (2024), European Union Financial Support Program for Ukraine, available at: <https://www.ukrainefacility.me.gov.ua/>
24. Sachs J.D., Lafortune G., Fuller G., Iablonski G. (2025) Financing Sustainable Development to 2030 and Mid-Century. Sustainable Development Report 2025. Paris: SDSN, Dublin: Dublin University Press, 2025. available at: <https://doi.org/10.25546/111909>
25. 2024 Environmental Performance Index – Ukraine (2024) Yale Center for Environmental Law & Policy; Center for International Earth Science Information Network, Columbia University. available at: <https://epi.yale.edu/country/2024/UKR>